

Posudek bakalářské práce Jakuba Šímy *Informace mezi modernou a postmodernou*, ÚFaR FF UK v Praze 2013, 56 stran

Cílem práce Jakuba Šímy je „ukázat pojem informace jako nástroj interpretace přerodu ... mezi modernou a postmodernou“ (6). Autor k tomuto záměru dodává: „Nevycházím z nějaké ustavené diskuze, která by se vázala k tomuto tématu. Předkládané myšlenky jsou výsledkem úvahy, která se odvolává na konkrétní díla, ... aby se je pokusila zasadit do kontextu interpretace zrodu postmoderny pomocí pojmu informace“ (6). Pojem informace přitom není jediným výkladovým vodítkem, důležité jsou také proměny technologie a vzdělanosti: „Sledování jak technologie, tak vzdělanosti má pomoci objasnit, které vlivy působily na proces přerodu moderny do postmoderny“ (6).

Má-li práce splnit vymezené cíle, je ovšem zapotřebí definovat modernu a postmodernu. K vymezení moderny autor využívá řadu autorů, zejména Adorna, Loewensteina, Giddense a Baumana, spíše než o sociologické výklady se však nakonec opírá o filosofické pojetí Lyotardovo, které je ovšem vedeno z pozice postmoderny, zejména o představu konce velkých vyprávění.

Pokud jde o klíčový pojem informace, autor sám uznává, že jej definuje nedostatečně: „Zjevnou slabinou mého modelu zároveň je, že pro obecnost myšlenek nejsem schopen podat přesnou pozitivní definici toho, co informace vlastně je. Definice kruhem, která říká, že informace je modus komunikace v postmoderně a postmoderna je doba, která je rozpoznatelná tím, že v ní převládá informace jako modus komunikace, zjevně porozumění nepřispěje. Nezbývá mi než vymežit informaci negativně vůči moderně a pozitivně určit hlavní znaky, které tvoří její výraz, ale cokoli by se skrývalo za komplexem vlastností, zůstává nepřístupno. Nicméně to je v našem kontextu pozitivní zjištění, jelikož postmoderna se zřekla esencialismu a stejně tak je marný pokus snažit se dohledat něco, co lze označit za esenci informace. Zřekneme-li se takovýchto soudů a spokojíme se s tím, co je nám zjevné, tak lze s jistou dávkou obezřetnosti říci, že informací je v tomto pojednání sdělení, které nelze jednoznačně zařadit do přediva vztahů výkladu vnějšího světa.“ (25)

Domnívám se, že tato citace poukazuje na zásadní slabiny předložené práce. Mám tři hlavní námitky:

- 1) Pokud je informace usouvztažněna s postmodernou, nikoli s modernou, nelze pojem informace použít k výkladu *přerodu* moderny v postmodernu. (Tuto nepoužitelnost po mém soudu negativně dokládá i autorův následující výklad.)
- 2) Pojem informace nelze smysluplně vymežovat vůči moderně. Lze např. vymežit informaci v moderně vůči informaci v postmoderně, avšak právě takovéto srovnání je podle autora neproveditelné, protože pojem informace moderně takřikajíc „neodpovídá“.

3) Ačkoli se postmoderna „zřekla esencialismu“, máme-li pojem informace smysluplně používat jako interpretační nástroj, nemůže tento pojem zůstat vágní. Autorova definice informace však vágní je, a to již proto, že nevysvětluje pojem „sdělení“ ani smysl „jednoznačného zařazení“. Jsem přesvědčen o tom, že pouze za předpokladu pečlivého rozlišení různých významů „informace“ by autorova práce mohla být přesvědčivou.

Nevykázané a příliš zjednodušující tvrzení, že „velké vyprávění je modelem moderny a informace ... modelem postmoderny“ (26), pak autor využívá k vymezení podstaty postmoderny, které však v podstatě přejímá od Lyotarda (např. zohlednění Baumanova výkladu na straně 28 je po mém soudu značně povrchní a na hranici přijatelnosti). Výklad postmoderny je nestrukturovaný, byť jako určitý jednostranný pohled přijatelný.

Jak bylo řečeno úvodem, autor sleduje proměnu moderny v postmodernu na dvou hlavních polích, na poli vzdělání a na poli technologie. V kontextu vzdělání autor nabízí převyprávění Adornových a Liessmanových úvah o polovzdělanosti, resp. nevzdělanosti jakožto charakteristikách více či méně vzdálené minulosti, avšak nečte je v jejich původní kritické intenci, nýbrž jako úvod k přijetí nových nároků na školu, jak o nich hovoří v kapitole 3.5.1. Není jasné, jak tyto úvahy souvisejí s tématem práce, a ještě palčivější je tento problém v kapitole věnované technologii, která vlastně jen referuje Druckerovy a Lyotardovy úvahy, jež lze sotva přijmout jako modelové pro téma „kapitalismus, technologie, věda“ (48). Zatímco v případě rozboru vzdělanosti je hlavní problém v tom, že by zde bylo zapotřebí jasně definovat pojem informace, v kontextu technologie zůstává heuristický význam pojmu informace zcela nejasný.

Celkově lze říci, že autor nedokázal ukázat „zrod postmoderny za pomoci pojmu informace“ (54); pokud bylo jeho cílem ukázat, že „nejpodstatnějšími činiteli zrodu postmoderny byla neudržitelnost moderních projektů a rozvoj technologie a kapitalismu“ (54), pak měl zvolit jiný nástroj než pojem informace.

V této podobě je předložená bakalářská práce argumentačně neuspokojivá, zarážející je také značné množství hrubých pravopisných chyb. Vzhledem k uvedeným nedostatkům ji nemohu hodnotit lépe než jako dobrou.

Martin Ritter, Ph.D.